



## OLIV TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMATNI RIVOJLANTIRISHNING IMKONIYATLARI

*Isoqova Zuxra Mirzayevna –  
Qarshi davlat universiteti Psixologiya  
mutaxassisligi 2-kurs magistri*

**Annotatsiya:** Oliy ta'lim muassasalari jamiyat taraqqiyotining asosiy tayanchi sifatida zamonaviy innovatsion va insonparvarlik g'oyalari asosida tashkil etilgan, yoshlarni barkamol shaxs etib tarbiyalash, kasb va ijtimoiy hayotda o'z o'rnini egallashga tayyorlash vazifasini bajaradi. Hozirgi globallashtirish sharoitida oliy ta'lim tizimi oldida ilmiy-texnikaviy, iqtisodiy va psixologik salohiyatga ega mutaxassislarni tayyorlash mas'uliyati yotadi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, oliy ta'limda psixologik xizmatni tashkil etish va rivojlantirish dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Psixologiya fani inson shaxsiyatining shakllanishi, o'sishi va rivojlanishini chuqur o'rganadigan fanlardan bo'lib, aynan oliy ta'lim muassasalarida o'quvchi-yoshlarning psixologik holatini muhofaza qilish, rivojlantirish va muammolarni bartaraf etishda asosiy rol o'ynaydi.

**Kalit so'zlar:** oliy ta'lim, psixologik xizmat, innovatsiya, tadqiqotlar, trening, barkamol shaxs, ijtimoiy moslashuv.

Oliy ta'lim tizimida psixologik xizmatining rivojlanishi uchun bir qancha imkoniyatlar mavjud. Avvalo, davlat siyosatining inson kapitaliga, xususan, bilimli, salohiyatli va ma'naviy yetuk kadrlarga e'tibor qaratayotgani psixologik xizmatlarni kengaytirish uchun qulay zamin yaratmoqda. So'nggi yillarda oliy ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, kredit-modul tizimi joriy etilishi, talabalar mustaqilligini oshirish, o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan dasturlar psixologik xizmat ko'rsatish sifatini oshirish imkonini berdi. Bundan tashqari, zamonaviy psixodignostika,



psixokorreksiya, maslahat va trening metodikalarining joriy qilinishi ta'lim jarayoniga psixologik xizmat ko'rsatish samaradorligining oshishiga xizmat qilmoqda. Oliy o'quv yurtlarida professional psixolog kadrlarni tayyorlash, o'zini takomillashtirish va uzluksiz ta'lim tamoyillari asosida zamonaviy bilimlarni egallash, nazariy va amaliy qobiliyatlarni kengroq rivojlantirish imkonini bermoqda. Bu jarayonda psixologik xizmatlarning tashkil etilishi ham o'z navbatida talaba yoshlarning o'ziga xos individual xususiyatlari, intellektual, emotsional va ijtimoiy qiyinchiliklarini o'rganish, ular bilan ishlash sifatini oshiradi. Oliy ta'lim tizimida psixologik xizmatning asosiy maqsadi talaba va o'qituvchilarning psixologik salomatligini saqlash hamda rivojlantirishdan iborat. Bu xizmat oliy ta'lim muassasalarida inson omiliga e'tibor qaratilishini ta'minlaydi. Shuningdek, psixologik xizmat ta'lim ishtirokchilari o'rtasida sog'lom muhit va sermazmun ijtimoiy-madaniy aloqa shakllanishiga xizmat qiladi. Oliy ta'lim muassasalarida psixologik xizmat vakillari tomonidan treninglar, individual va guruh konsultatsiyalari, psixoprofilaktika tadbirlari, hissiy motivatsiyani oshirishga qaratilgan loyihalar amalga oshiriladi. Buning natijasida studentlar tashabbuskor, o'ziga ishonchli, psixologik barqarorlikka ega shaxs sifatida voyaga yetadilar [1].

Oliy ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni rivojlantirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi katta imkoniyatlar yaratmoqda. Masofaviy maslahatlardan foydalanish, virtual treninglar va psixologik onlayn xizmatlarning tashkil etilishi zamon talablari asosida amalga oshirilmoqda. Elektron resurslar, vebinarlar, o'quv platformalaridan foydalanish natijasida talabalar o'zlarining psixologik muammolari yuzasidan tez va samarali yordam olish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Oliy ta'lim jarayonida psixologik xizmatlar nafaqat studentlar, balki ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari – professor-o'qituvchilar, ma'muriy xodimlar uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Oliy ta'lim muassasalarining pedagogik jamoasida stress, professional iztirob, motivatsiyani yo'qotish,

kasbiy zo‘riqish singari holatlarning oldini olish va barqaror psixologik muhitni shakllantirish uchun ham psixologik xizmat zarurdir. Bu yo‘nalishda olib borilayotgan dasturlar o‘z natijasini bermoqda, oliy ta‘lim muassasalarida salbiy psixologik holatlarning keskin kamayishi, jamoada ijobiy iqlim va samarali muloqot muhitining yuqori sur‘atlarda shakllanishiga xizmat qilyapti. Oliy ta‘lim tizimida psixologik xizmatni rivojlantirishning imkoniyatlari faqat zamonaviy texnologiyalar bilan cheklanib qolmaydi. Psixologik xizmat boshqariluvchi va tizimli yondashuv asosida qamrab olinmoqda. Oliy ta‘lim muassasalari psixologlarining malakasini uzluksiz oshirish, xorijiy tajribalarni o‘rganish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini amaliyotga tadbiiq etish bo‘yicha ham katta ishlar amalga oshirilmoqda. Psixologik xizmat bo‘limlarining o‘zaro hamkorligi, yagona metodik asos va standartlar bo‘yicha ishlashi samaradorlikka ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Xususan, faoliyat samaradorligini ta‘minlashda ilg‘or xorijiy tajribalar va zamonaviy psixologik yondashuvlardan foydalanilmoqda [2].

Oliy ta‘lim muassasalarining psixologik xizmatida innovatsion metodlar, zamonaviy diagnostika usullari, stressga bardoshlik, ziddiyatlarni hal qilish, kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishga mo‘ljallangan treninglar, muloqot madaniyatini oshirishga qaratilgan dasturlar keng miqyosda joriy etilishi psixologik xizmatlarning yangi bosqichga ko‘tarilishiga zamin yaratmoqda. Shu bilan bir qatorda, oliy ta‘lim tizimida psixologik xizmatlarni rivojlantirishda ilmiy-amaliy tadbirlar, seminar, konferensiyalar va xalqaro hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon psixologik xizmat xodimlari, professor-o‘qituvchilar va talabalar o‘rtasida ilg‘or tajriba almashinuvi, bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Oliy ta‘lim tizimi uchun psixologik xizmatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri – shaxsiy kamolot va yetuklikni ta‘minlash, kasbiy faoliyatga psixologik tayyorlay olish davrining to‘g‘ri tashkil etilishidir. Ta‘lim olayotgan yoshlarning psixologik portretini aniqlash, intellektual va emotsional



ehtiyotlarini o'rganish orqali individual yondashuv, moslashuvchan ta'lim shakllari va muvofiqlashtirilgan rivojlanishga erishiladi. Shuningdek, talabalar o'rtasida stressni boshqarish, emotsional barqarorlik, hayotiy muammo va inqirozlarda psixologik yordam ko'rsatish, talabalarni ijtimoiy-iqtisodiy muhitga moslashtirish ishlari samarali tashkil etiladi. Ta'kidlash joizki, oliy ta'lim tizimida psixologik xizmatlarni tashkil etishda innovatsion va ilmiy izlanishlarni rivojlantirish, zamonaviy standart va metodikalarni ishlab chiqish, milliy qadriyat va an'analarni inobatga olish hamda xalqaro standartlarga moslashish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda milliy ruh va mentalitet talablari doirasida yangi metod va yondashuvlarni yaratish, xalqaro hamkorlikdagi ilg'or tajribalardan unumli foydalanish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini amaliyotga joriy etish psixologik xizmatlarning sifat va samaradorligini oshirish omili bo'lib xizmat qiladi [3].

Yuqoridagilardan kelib chiqadiki, oliy ta'lim tizimida psixologik xizmatlarni rivojlantirish doirasida mavjud imkoniyatlar keng. Bunda davlat siyosati, zamonaviy texnologiyalar, malakali kadrlar tayyorlash, innovatsion izlanishlar, milliy qadriyat va ilg'or xorijiy tajribalar o'zaro uyg'unlashgan holda faoliyatni samarali tashkil etish mumkin. Psixologik xizmatlarni yanada kengaytirish, amaliyotda samarali qo'llash, malakali kadrlar tayyorlash bo'yicha izchil ishlarni amalga oshirish zarur. Bu esa o'z navbatida oliy ta'lim tizimining raqobatbardosh va yetuk mutaxassislarni tayyorlashdagi rolini mustahkamlashga, yoshlarning har tomonlama rivojlanishi va hayotga ijobiy munosabatda bo'lishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [4].

#### **Xulosa:**

Xulosa qilganda, oliy ta'lim tizimida psixologik xizmatlarni rivojlantirish zamonaviy jamiyat taraqqiyoti, barkamol avlod tarbiyasi va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda eng muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy metodlar, ilg'or yondashuv va texnologiyalardan foydalanishga asoslangan psixologik xizmatlarning tizimli faoliyati oliy ta'lim

muassasalarida barqaror ijtimoiy-psixologik muhitni ta'minlash, talaba va o'qituvchilarning psixologik salomatligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, psixologik xizmatlarni yanada rivojlantirish strategiyasi davlat siyosati, ta'lim tizimi siyosati va ilmiy-amaliy faoliyatda ustuvor masalalardan biri bo'lib qoladi. Oliy ta'lim tizimida psixologik xizmat rivojlanishi orqali nafaqat talabalarning, balki butun jamiyatning ma'naviy va intellektual salohiyati yuksaladi.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha" farmoni.
2. Abduqodirov A., Karimova D. Oliy ta'lim jarayonida psixologik xizmatlarni tashkil etish. Toshkent, 2019.
3. Ziyayeva G'. Oliy ta'limda psixologik xizmatning dolzarb masalalari. "Ta'lim va fan" jurnali, 2021.
4. Bobomurodov R. Oliy ta'limda psixologik xizmatning rivojlanish tendensiyalari. Toshkent, 2020.
5. Musurmonova O. Zamonaviy oliy ta'limda psixologik xizmat metodlari. "Psixologiya" jurnali, 2022.
6. Makhamadaliyev R. Psixologik xizmat va o'zgaruvchan ijtimoiy muhit. Samarqand, 2018.
7. International Journal of Higher Education. Psychological Services in Higher Education, 2023.

